

7.2.2003

269/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus

OPISKELIJOIDEN VAPAAN TIEDON HANKINNAN RAJOITTAMINEN

1 KANTELU

Arvostelette 23.1.2001 eduskunnan oikeusasiamiehen kirjaamoon yhdessä A:n kanssa osoittamassanne sähköpostiviestissänne sitä, että Kymenlaakson ammattikorkeakoulu oli rajoittanut yksipuolisesti opiskelijoiden vapaata tiedon hankintaa. Rajoitukset olivat hidastaneet koko tieto-verkon toimintaa, kun palvelinkoneelle oli asetettu estoja.

Tiedustelette, onko perusoikeuksia loukkaava tiedonsaannin rajoittaminen oppilaitoksessa mahdollista ja toivotte teitä opiskelijoina haittaavien rajoitusten purkamista.

2 SELVITYS

Kymen ammattikorkeakoulu antoi 14.3.2001 selvityksensä kantelunne johdosta. Ammattikorkeakoulun tietohallintopäällikkö B täydensi selvitystä tänne 30.1.2003 saapuneessa sähköpostiviestissään. Kantelunne johdosta hankittiin 5.2.2003 myös tietoja opetushallituksesta koulujen Internetin turvallisen käytön DotSafe-projektista (http://www.eun.org/eun.org2/eun/pdf_files/Sinead_finnish.PDF) ja tietoverkon käytön rajoituksista eri oppilaitoksissa. Jäljennökset ammattikorkeakoulun selvityksistä oheistetaan tähän vastaukseeni.

3 RATKAISU

Saadun selvityksen mukaan Kymen ammattikorkeakoulun oppilaskäytössä on noin 900 tietoverkon työasemaa. Työasemia on mm. atk-luokissa, laboratorioissa, pienryhmäopetustiloissa sekä auloissa. Opiskelijat saavat käyttöoikeuden työasemiin täyttämällä käyttäjätunnushakemuksen, joka otettiin käyttöön syksyllä 2000.

Ammattikorkeakoulu oli ryhtynyt tammikuussa 2001 rajoittamaan oppilaitoksen Internetin käyttöä, koska oppilaskäytössä olevissa työasemissa ilmeni usein mm. pornograafisen materiaalin esilläpitoa mm. taustakuvina, näytönsäästäjinä ja a voinna olevina internet-sivuina. Siten osa opiskelijoista rikkoi annettuja tietoverkon käytön ohjeita. Ohjeiden mukaan ehdottomasti kiellettyä oli mm. "toista loukkaavan materiaalin esilläpito" ja "asetusten muuttaminen ilman erillistä lupaa". Rajoituksista luovuttiin elokuussa 2001,

koska asiattomien kuvien laittaminen näytön säästäjiin ja taustakuviin pystyttiin estämään tietokoneen käyttöjärjestelmäasetuksien kautta.

Oppilaitoksen tietohallintopäällikön mukaan Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opiskelijoiden on edelleenkin tietoverkon käyttäjätunnuksen saamiseksi täytettävä ja allekirjoitettava hakemus sekä siten sitouduttava tietoverkon asianmukaiseen käyttöön (atk-luokkien järjestyssäännöt ja netiketti).

Perustuslain (731/99) 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Ammattikorkeakouluopinnoista ja -tutkinnoista ja tutkintojen perusteista sekä opetuksesta säädetään ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995) ja asetuksessa (256/1995). Ammattikorkeakoululle kuuluvan kehittämisvastuun mukaan ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä. Eduskunnan käsiteltävänä on myös hallituksen esitys 206/2002 vp ammattikorkeakoulu laiksi. Esityksen mukaan ammattikorkeakouluilla olisi ehdotuksen mukaan sisäisissä asioissaan itsehallinto.

Käsitykseni mukaan Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa vuonna 2001 toteutetut koulun tietoverkon käyttöä koskeneet rajoitukset olivat perustuneet opiskelijoille annettujen käyttäjä tunnuksen ehtojen rikkomuksiin. Rajoitusten kohteena olivat ainoastaan pornografista ja muuta epäsiiveellistä aineistoa sisältävät Internet-sivut. Saamieni tietojen mukaan ammattikorkeakoulun tietoverkon käyttöä opetuksellisiin tarkoituksiin ei ollut estetty tai rajoitettu. Siten opiskelijoiden sananvapautta tai oikeutta heille lain mukaan kuuluvaan opetukseen ei ole rajoitettu. Näistä syistä katson, ettei Kymen ammattikorkeakoulu ole menetellyt asiassa lainvastaisesti tai laiminlyönyt velvollisuuksiaan lain ja hyvien tapojen mukaisen opetuksen järjestäjänä.

Totean lopuksi, että Internetin asemasta kohde- ja joukkoviestinnän muotona ja sananvapauden väylänä käydään Suomessa ja ulkomailla vilkasta keskustelua. Internetin käyttöön yhteiskunnassa ja myös oppilaitoksissa liittyy monia uusia oikeusongelmia. Niistä eräisiin otetaan kantaa parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä olevassa esityksessä laiksi sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (HE 54/2002 vp.). Asia on esillä myös liikenneministeriössä ([vrt. http://www.mintc.fi/www/sivut/suomi/tele/televiestinta/saadokset.html](http://www.mintc.fi/www/sivut/suomi/tele/televiestinta/saadokset.html)) ja lisäksi sisäasiain ministeriön poliisiosasto on laatinut 15.1.2003 "Internetissä julkaistavan rikollisen materiaalin rajoittamista selvittäneen työryhmän raportin". Siinä esitettyä suositukseksi on, että rikollisen materiaalin julkaisemista tulisi ensisijaisesti rajoittaa koulutuksella, valistuksella ja tehokkaalla itsesääntelyllä.

Kantelunne ei anna perusoikeusnäkökulmasta arvioiden aihetta enempin toimenpiteisiin puoleltani.